

Aleksandra Marciniak
Beata Wawrzyniak-Chrzanowska
Centrum Synergii Biznesu
project@csb.info.pl

Erasmus+ — nowa szansa dla kreatywnych bibliotekarzy

Streszczenie: Erasmus+ to nowy program edukacyjny przewidziany do realizacji w latach 2014-2020. Nazwa jednoznacznie kojarzy się z mobilnością studentów i kadry akademickiej, praktykowaną od lat na uczelniach europejskich. Jest to jednak znacznie szersza formuła, oferująca nie tylko wyjazdy edukacyjne (zwane teraz akcją 1), ale także partnerstwa strategiczne (akcja 2) i wsparcie reform w obszarze edukacji (akcja 3). Formuła programu jest bardzo otwarta — aplikować mogą zarówno instytucje państwowe, NGO, a nawet firmy prywatne. Całość podzielono na sektory, tj. edukacja szkolna, kształcenie i szkolenia zawodowe, szkolnictwo wyższe, edukacja dorosłych, młodzież oraz projekty centralne i sport. Biblioteki, jako instytucje działające na wielu polach edukacji i kultury, znakomicie wpisują się w profil realizatorów projektu. Jest jednak kilka wyzwań: trzeba znaleźć co najmniej dwóch partnerów zagranicznych, określić, co będzie namacalnym rezultatem projektu, przygotować wniosek aplikacyjny, harmonogram działań i budżet. W przejściu przez tę procedurę powinien pomóc bibliotekarzom niniejszy artykuł, napisany przez właścicielkę i współpracownika Centrum Synergii Biznesu — firmy, która jako jedna z 18 w Polsce otrzymała dofinansowanie na realizację dwuletniego projektu w ramach edukacji dorosłych pt. „Piękny umysł. Otwarte zasoby edukacyjne w pozaformalnej edukacji seniorów”.

Słowa kluczowe: projekty europejskie; edukacja dorosłych; Erasmus+

W ubiegłym roku rozpoczęła się nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2014–2020, co dało możliwość udoskonalenia dotychczas funkcjonujących programów. Wszedł wówczas w życie Erasmus+, którego nazwa słusznie kojarzy się Europejczykom z bardzo popularnymi wyjazdami, głównie studentów, na wymiany międzynarodowe. Jednakże zakres tego programu tylko w niewielkiej części związany jest z mobilnością. Nowy Erasmus zastąpił bowiem kilka innych realizowanych do 2014 r. programów (m.in. „Uczenie się przez całe życie” oraz jego programy sektorowe — Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius i Grundtvig, akcję Jean Monnet, program „Młodzież w działaniu”). A zatem można powiedzieć, że połączono wiele różnorodnych obszarów dofinansowywania i opatrzone je wspólną nazwą, rozpoznawaną przez miliony Europejczyków. I właściwie tak należy do tego podejść — zaprzestać kojarzenia Erasmusa wyłącznie ze studenckimi wyjazdami, a zacząć go postrzegać jako szansę na otrzymanie grantów na różnorodne cele.

Jak możemy przeczytać na stronie internetowej, [...] program ma się przyczyniać do rozwijania umiejętności jego uczestników oraz zwiększania ich szans na zatrudnienie, a także modernizacji systemów edukacji, szkoleń i wspierania młodzieży. [...] Nacisk został położony

na edukację formalną i pozaformalną służącą rozwijaniu umiejętności uczniów, nauczycieli i pracowników oraz poprawy ich sytuacji na rynku pracy¹. Tak sformułowane założenia pokazują, że beneficjentami mogą być wszyscy: dzieci, młodzież, osoby aktywne i nieaktywne zawodowo, seniorzy, osoby z dysfunkcjami itd. Szerokie ujęcie grupy docelowej daje bibliotekom ogromne możliwości, ponieważ istnieje niewiele ograniczeń, a kluczem do sukcesu jest pomysł na innowacyjny, użyteczny rezultat pracy.

Formuła programu opiera się na trzech rodzajach działań, które zostały nazwane „akcjami”:

- akcja 1: mobilność edukacyjna (wyjazdy w celach edukacyjnych),
- akcja 2: współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk,
- akcja 3: wsparcie reform w obszarze edukacji.

Wydzielono także sześć sektorów, które z kolei determinują rodzaj podejmowanych działań i/lub ich beneficjentów. Są to:

- edukacja szkolna,
- kształcenie i szkolenia zawodowe,
- szkolnictwo wyższe,
- edukacja dorosłych,
- młodzież,
- sport.

W Polsce nadzór nad programem Erasmus+ sprawują wspólnie: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Sportu i Turystyki. Przy wdrażaniu programu Erasmus+ Komisja Europejska współpracuje z Agencją Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego w Brukseli oraz Agencjami Narodowymi w poszczególnych krajach. W naszym kraju funkcję Narodowej Agencji Programu Erasmus+ pełni Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji z siedzibą w Warszawie.

Autorki niniejszego artykułu otrzymały dofinansowanie na realizację w latach 2014–2016 projektu pt. „Piękny umysł — otwarte zasoby edukacyjne w pozaformalnej edukacji seniorów”², realizowanego w ramach akcji 2 w sektorze edukacji dorosłych („Partnerstwa strategiczne na rzecz edukacji dorosłych”). Opierając się na swym doświadczeniu w zakresie tworzenia wniosku aplikacyjnego i półrocznym w realizacji projektu, poprzez udzielenie porad i wskazówek, autorki postarają się przekonać bibliotekarzy do wzięcia udziału w programie Erasmus+.

---

¹ O programie Erasmus+ [on-line], [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: <http://erasmusplus.org.pl/o-programie/>.

² Angielska wersja tytułu projektu: „Beautiful Mind” — Open Educational Resources in non-formal senior education.

Największym wyzwaniem, które pojawia się jeszcze przed przystąpieniem do wypełniania wniosku aplikacyjnego, jest znalezienie minimum dwóch partnerów zagranicznych z dwóch różnych krajów objętych programem³. Chociaż liczba partnerów została ustalona na minimum 3 organizacje, warto rozważyć 4-5-składnikowy zespół, ponieważ w razie odstąpienia od realizacji w czasie trwania projektu jednego z partnerów zachowane zostanie niezbędne minimum. Ważniejsze jednak od liczebności partnerstwa jest wzajemne zaufanie organizacji. Grantodawca nie wymaga co prawda, by kooperujące instytucje знаły się przed rozpoczęciem pisania wniosku, jednakże dla własnego bezpieczeństwa warto poszukać wiarygodnych partnerów.

W przewodniku⁴ wskazano, że [...] *organizacją uczestniczącą może być każda organizacja publiczna lub prywatna ustanowiona w kraju programu lub w jakimkolwiek kraju partnerskim na świecie*. Wymienia się tam m.in. szkoły na różnych poziomach edukacji, organizacje non profit, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, małe, średnie lub duże przedsiębiorstwa, organy publiczne, fundacje, organizacje kulturalne, biblioteki, muzea. W 2015 r. aplikowania pozbawione zostały funkcjonujące tak licznie na polskim rynku firmy jednoosobowe. W teorii zatem przystąpić do programu może prawie każda organizacja, w praktyce jednak dużo mniej skomplikowane pod względem weryfikacji wiarygodności jest uczestnictwo instytucji publicznej. Warto to wziąć pod uwagę podczas wyboru partnera. Kolejną kwestią jest różnorodność organizacji współpracujących — wyżej punktowane jest jednoczenie się wokół projektu instytucji o różnym charakterze, mogą to być np. biblioteka, muzeum, teatr i szkoła.

Po wytypowaniu odpowiednich partnerów należałoby przedstawić im koncepcję projektu. Działania dopuszczone do realizacji zostały ujęte dość szeroko. Mogą one dążyć np. do wymiany dobrych praktyk — doświadczeń, opracowywania, wypróbowywania lub wdrażania innowacyjnych praktyk, wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie edukacji, zwalczania segregacji i dyskryminacji w dziedzinie kształcenia w odniesieniu do tzw. grup defaworyzowanych, wspierania przedsiębiorczości i aktywności obywatelskiej⁵.

Warto tak zaplanować działania, by w ich wyniku powstał trwały produkt, będący tzw. rezultatem pracy intelektualnej. W projekcie „Piękny umysł” takim trwałym rezultatem będzie podręcznik dla trenerów nauczających osoby 50+, wzbogacony kursem on-line i filmami instruktażowymi. Publikacja powstanie dzięki współpracy trzech partnerów: Centrum Synergii Biznesu (Polska), które będzie odpowiedzialne za przygotowanie modułu dotyczącego wdrażania technik pamięciowych i szybkiego czytania, Università delle LiberEtà del Fvg (Włochy), który opracuje moduł dotyczący zachowania aktywności ciała i umysłu, oraz Centre for the

---

³ Wykaz krajów mogących uczestniczyć w programie można znaleźć w: *Erasmus+. Przewodnik po programie* [on-line]. 2015, s. 24–26 [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_pl.pdf.

⁴ Tamże, s. 117.

⁵ Tamże, s. 116.

Innovation and Development of Education and Technology (Hiszpania), odpowiedzialne za moduł, dotyczący nauczania technologii komputerowych i ich włączania w standardowy proces edukacji.

Produkt końcowy projektu został pomyślany tak, by mógł być wykorzystywany przez jak największą liczbę trenerów. Przede wszystkim zostanie on przygotowany w czterech językach: polskim, włoskim, hiszpańskim oraz angielskim i umieszczony w kilku miejscach w sieci (np. na platformie przygotowanej przez Komisję Europejską, w bibliotekach cyfrowych, księgarniach internetowych, portalach dla trenerów).

Każdy projekt europejski ma określone tzw. priorytety, którym należy sprostać (najczęściej nie trzeba realizować wszystkich jednocześnie). W programie Erasmus+ wyznaczone zostały tzw. priorytety horyzontalne, dotyczące wszystkich sektorów, wśród których znalazły się m.in:

- rozwijanie umiejętności podstawowych i przekrojowych (takich jak przedsiębiorczość, umiejętności cyfrowe i kompetencje językowe),
- umożliwienie cyfrowej integracji w zakresie uczenia się, nauczania, szkolenia i pracy z młodzieżą na różnych poziomach,
- promowanie dostępu do otwartych zasobów edukacyjnych (OER) i uczenie się dzięki nim,
- wspieranie nauczania opartego na technologiach informacyjno-komunikacyjnych (ICT),
- wspieranie integracji cyfrowej w zakresie uczenia się w celu dotarcia do grup odbiorców ze środowisk w niekorzystnej sytuacji,
- monitorowanie różnych rodzajów różnic, zwalczanie segregacji i dyskryminacji względem zmarginalizowanych społeczności, takich jak migranci i Romowie,
- *ułatwienie przejścia z etapu kształcenia do świata pracy dla osób uczących się będących w niekorzystnej sytuacji*⁶.

Dla sektora edukacji dorosłych określono następujące priorytety dziedzinowe:

- opracowanie i realizacja skutecznych strategii na rzecz poprawy podstawowych umiejętności (czytania, liczenia i umiejętności cyfrowych) w odniesieniu do konkretnych grup docelowych osób dorosłych, zwiększając zachęty do szkolenia osób dorosłych,
- *dostarczanie informacji dotyczących dostępu do usług w zakresie uczenia się dorosłych, takich jak informacje na temat poświadczenia pozaformalnego i nieformalnego uczenia się i poradnictwa zawodowego i dotyczącego kształcenia,*

---

⁶ Tamże, s. 112–113.

- *ulepszenie i poszerzenie oferty w zakresie wysokiej jakości możliwości uczenia się dostosowanej do poszczególnych dorosłych słuchaczy, w tym poprzez innowacyjne formy kontaktu i prowadzenia zajęć,*
- *rozwój kompetencji edukatorów osób dorosłych w celu właściwego postępowania ze zróżnicowanymi grupami osób uczących się, wykorzystania nowych technologii do osiągnięcia szerszego zasięgu i lepszych efektów nauczania,*
- *ocena skuteczności polityki w zakresie edukacji dorosłych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym⁷.*

Aby projekt miał szansę uzyskać dofinansowanie w programie Erasmus+ w sektorze edukacji dorosłych, musi realizować minimum jeden, a najlepiej kilka priorytetów horyzontalnych i/lub dziedzinowych. We wniosku aplikacyjnym należy dokładnie określić, w jaki sposób jego rezultaty przyczynią się do osiągnięcia określonych przez grantodawcę celów. Warto skrupulatnie i rozważnie podejść do wyboru i deklarowania możliwości sprostania danym priorytetom, gdyż realizacja tych założeń będzie podstawą do oceny projektu po jego zakończeniu. „Piękny umysł” skupia się wokół dwóch obszarów: redukcji liczby dorosłych o niskich kwalifikacjach oraz wspierania tworzenia i stosowania otwartych zasobów edukacyjnych w różnych językach europejskich. Listę priorytetów można znaleźć we wniosku aplikacyjnym⁸.

Kolejnym niezwykle istotnym elementem jest budżet. Grantodawca nie określił minimalnej kwoty, o którą można aplikować, ale ponieważ Erasmus+ akcja 2 to zawsze projekt partnerski, łatwo przewidzieć, że kwota, o którą aplikują organizacje, nigdy nie jest niższa niż kilkadziesiąt tysięcy euro. Ograniczono natomiast maksymalną kwotę dofinansowania dla jednego projektu — do 300 tys. euro dla projektów trwających dwa lata oraz do 450 tys. euro dla trzyletnich.

Pod względem budżetowania Erasmus+ jest stosunkowo prosty w porównaniu z innymi programami, ponieważ nie trzeba tu tworzyć typowego kosztorysu z kilkudziesięcioma pozycjami. Większość kosztów rozliczana jest ryczałtem. Kolejne pozycje w budżecie to:

- zarządzanie projektem i jego wdrażanie, na które co miesiąc koordynator otrzymuje 500 euro, a partnerzy po 250 euro,
- międzynarodowe spotkania projektowe, na które otrzymuje się dofinansowanie na osobę po 575 euro lub 760 euro (w zależności od odległości między siedzibą organizacji a miejscem docelowym),

---

⁷ Tamże, s. 114–115.

⁸ Formularz wniosku. Konkurs: 2015. KA2 Współpraca na rzecz innowacji i dobrych praktyk. Partnerstwa strategiczne na rzecz edukacji dorosłych [on-line]. Warszawa, 2015, s. 3 [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: http://erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/2014/02/KA2_KA204_A_2.05_PL_SOURCE.zip.

- rezultaty pracy intelektualnej, czyli koszty związane z wyprodukowaniem efektu końcowego projektu. W tej pozycji mieszczą się m.in. wynagrodzenia dla osób zaangażowanych w jego wypracowywanie, materiały potrzebne do produkcji (np. materiały biurowe), koszty organizacji spotkań — zgodnie z opisem we wniosku aplikacyjnym. Na rezultaty pracy intelektualnej przyznano ryczałtową kwotę należną za dzień pracy. Stawka zależy od kategorii pracownika, który realizuje dane działania oraz od kraju partnera i może wynieść od 39 do 294 euro.
- wydarzenia upowszechniające rezultaty pracy intelektualnej, czyli np. konferencje, warsztaty, spotkania z władzami lokalnymi, mediami, grupami docelowymi projektu, podczas których zaprezentowany zostanie efekt końcowy projektu. Dofinansowanie zależy od liczby uczestników — ryczałt wynosi 100 euro na osobę. W kategorii tej maksymalnie można wydać 30 tys. euro na projekt.
- działania związane z uczeniem się/nauczaniem/szkoleniami — nie są obowiązkowym elementem, ale można je zaplanować, jeśli wymaga tego strona merytoryczna projektu.

Jedyną pozycją rozliczaną w oparciu o rzeczywiście ponoszone wydatki są koszty nadzwyczajne. Tu można przewidzieć wszelkie zlecenia zewnętrzne, których nie zrealizują osoby zatrudnione bądź stale współpracujące z organizacją. Z tej puli można także np. pokryć zakup sprzętu, niezbędnego do wypracowania rezultatów. Należy pamiętać o jednej ważnej kwestii — grantodawca zwraca 75% kwoty wydatkowanej w tej kategorii, co oznacza, że pozostałe 25% będzie wkładem własnym beneficjenta.

W przypadku ryczałtu grantodawca nie wymaga poświadczenia wydatkowania kwoty pełną dokumentacją finansowo-księgową. Niezbędne jest jednak przedstawienie (udowodnienie) na podstawie certyfikatów, biletów, list obecności itp. zrealizowania zadania. Bardziej skomplikowane niż rozliczenia z Narodową Agencją są te związane z polskim prawem finansowym. Każda organizacja jest bowiem zobowiązana udowodnić, że przyznaną w projekcie kwotę dofinansowania spożytkowała na jego realizację. A zatem warto część kwoty przyznawanej co miesiąc na zarządzanie projektem przeznaczyć na wynagrodzenie dla doświadczonej księgowej lub biura księgowego, co zapewni dokładne i zgodne z prawem finansowym oraz zapisami w umowie rozliczenie dotacji. Wszelkie informacje o budżecie akcji 2 znajdują się w przewodniku po programie⁹.

O ile, jak powyżej wspomniano, tworzenie kosztorysu dla akcji 2 nie jest zbyt skomplikowane, o tyle sam formularz aplikacyjny jest dość złożony i na jego wypełnienie warto zarezerwować co najmniej tydzień, pod warunkiem oczywiście, że cała koncepcja projektu, formalności z partnerami i ustalenia odnośnie wydatków zostały wcześniej poczynione. Sporo czasu zajmuje m.in. opisanie procesu zarządzania projektem, komunikacji między partnerami,

⁹ *Erasmus+. Przewodnik...*, dz. cyt., s. 124–133.

rezultatów projektu, planu ich upowszechniania i wykorzystania. Na podstawie przesłanego do Narodowej Agencji formularza aplikacyjnego projekt oceniany jest zgodnie z następującymi kryteriami:

1. Znaczenie projektu (maksymalnie 30 punktów).
2. Jakość konstrukcji projektu i jego realizacji (maksymalnie 20 punktów).
3. Jakość partnerstwa i metody współpracy (maksymalnie 20 punktów).
4. Wpływ projektu i rozpowszechnianie rezultatów (maksymalnie 30 punktów)¹⁰.

Termin składania wniosków upłynął 31 marca 2015 r., a kolejny nabór zostanie ogłoszony za rok. Prawdopodobnie będzie to także koniec pierwszego kwartału, ale datę tę należy monitorować, ponieważ w roku 2014 można było aplikować do końca kwietnia.

Ostatnią rzeczą, o której warto wspomnieć, pisząc o akcji 2 w zakresie edukacji dorosłych, jest platforma EPAL¹¹ (elektroniczna platforma na rzecz uczenia się dorosłych w Europie). Jest ona dedykowana osobom pracującym z dorosłymi i ma gromadzić dane o wydarzeniach (kalendarium), nowinkach w zakresie andragogiki (newsroom), umożliwiać wzajemne kontaktowanie się instytucji z całej Europy, kształcących dorosłych. Platforma ma wkrótce wzbogacić się o bardzo praktyczną funkcję wyszukiwania parterów projektu.

Akcja 2 programu Erasmus+ w zakresie edukacji dorosłych z pewnością daje bibliotekarzom możliwość realizacji różnorodnych działań, kierowanych do pełnoletnich czytelników. Powodzenie projektu zależy w dużej mierze od kreatywności pomysłodawców, którzy muszą się odważyć na zawarcie międzynarodowego partnerstwa. Zakres tematyczny realizowanych działań edukacyjnych został określony bardzo szeroko. Nie ma też zbyt wielu ograniczeń odnoszących się do rodzaju organizacji, która może włączyć się w realizację projektu. Z jednej strony wszystko to daje dużą swobodę działania, z drugiej jednak prawdopodobnie zaowocuje wielością wniosków, czyli dużą konkurencją. W 2014 r. aplikowały 64 instytucje, z których 18 uzyskało dofinansowanie¹². Wyniki naboru 2015 powinny pojawić się w sierpniu. Wówczas poznamy prawdziwą skalę zainteresowania Erasmusem. Aplikowanie w pierwszym naborze było znacząco utrudnione ze względu na ograniczony czas od momentu pojawienia się informacji o naborze do jego zamknięcia (zaledwie parę miesięcy) oraz brak przewodnika w języku polskim (pojawił się on dopiero po zamknięciu procesu przyjmowania wniosków).

Autorki niniejszego artykułu mają nadzieję, że polscy bibliotekarze zdecydują się na koordynowanie międzynarodowych projektów, choć z pewnością wiąże się to ze sporym nakładem pracy i odpowiedzialnością za niemały budżet. Grantodawca zobowiązał beneficjentów do udostępniania rezultatów projektów na wolnych licencjach, dlatego wszyscy bez żadnych

---

¹⁰ Tamże, s. 120–121.

¹¹ EPAL [on-line], [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: <http://ec.europa.eu/epale/pl/home-page>.

¹² Komunikat Narodowej Agencji Programu Erasmus+ [on-line], [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: http://erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/2014/08/komunikat_wyniki_konkursu_AE_KA2_2014.pdf.

ograniczeń będą mogli korzystać z finansowanych w ramach Erasmusa materiałów. Przewodnik „Piękny umysł” zostanie opublikowany późną wiosną 2016 r. Jako bezpośrednią grupę odbiorców tego podręcznika uznano także bibliotekarzy, którzy na podstawie opracowanego przez partnerstwo materiału będą mogli aktywizować osoby powyżej 50. roku życia.

Bibliografia:

1. *EPALE* [on-line], [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: <http://ec.europa.eu/epale/pl/home-page>.
2. *Erasmus+. Przewodnik po programie* [on-line]. 2015, [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_pl.pdf.
3. *Formularz wniosku. Konkurs: 2015. KA2 Współpraca na rzecz innowacji i dobrych praktyk. Partnerstwa strategiczne na rzecz edukacji dorosłych* [on-line]. Warszawa, 2015, [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: http://erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/2014/02/KA2_KA204_A_2.05_PL_SOURCE.zip.
4. *Komunikat Narodowej Agencji Programu Erasmus+* [on-line], [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: http://erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/2014/08/komunikat_wyniki_konkursu_AE_KA2_2014.pdf.
5. *O programie Erasmus+* [on-line], [dostęp 14.03.2015]. Dostępny w: <http://erasmusplus.org.pl/o-programie/>.